

BULLETIN OF ECONOMIC THEORY AND ANALYSIS

Journal homepage: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/beta>

Asgari Ücret ve Ekonomik Büyüme Hızının Emek ve Sermaye Gelirlerine Etkisi: OECD Ülkeleri için Sistem GMM Yaklaşımı

Ali ÇELİK <https://orcid.org/0000-0003-3794-7786>

Abdilcelil KOÇ <https://orcid.org/0000-0002-9952-9830>

To cite this article: Çelik, A. & Koç, A. (2024). Asgari Ücret ve Ekonomik Büyüme Hızının Emek ve Sermaye Gelirlerine Etkisi: OECD Ülkeleri için Sistem GMM Yaklaşımı. *Bulletin of Economic Theory and Analysis*, 9(1), 145-170.

Received: 05 Jun 2023

Accepted: 30 Dec 2023

Published online: 29 Feb 2024

©All right reserved

Bulletin of Economic Theory and Analysis

Volume 9, Issue 1, pp. 145-170, 2024

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/beta>

Original Article / Araştırma Makalesi

Received / Alınma: 05.06.2023 Accepted / Kabul: 30.12.2023

Asgari Ücret ve Ekonomik Büyüme Hızının Emek ve Sermaye Gelirlerine Etkisi: OECD Ülkeleri için Sistem GMM Yaklaşımı

Ali ÇELİK^a

Abdilcelil KOÇ^b

^a Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, İstanbul, TÜRKİYE

<https://orcid.org/0000-0003-3794-7786>

^b Dr. Öğr. Üyesi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Isparta Meslek Yüksekokulu, Isparta, TÜRKİYE

<https://orcid.org/0000-0002-9952-9830>

ÖZ

Çalışmanın amacı OECD ülkelerinde 2008 Küresel Kriz sonrasında emek ve sermaye gelirlerinin gelişimini incelemek, asgari ücretteki ve büyüme hızındaki değişimin, emek ve sermaye gelirlerini nasıl etkilediğini ortaya çıkarmaktır. Ayrıca, COVID-19 pandemisinin emek ve sermaye gelirleri üzerinde bir kırılma oluşturup oluşturmadığını belirlemektir. Bazı OECD ülkelerinde asgari ücret uygulamasının olmaması, bazılarında da veri eksikliği nedeniyle, bu çalışma sadece 24 OECD ülkesini kapsamaktadır. Bu çalışmada 2010-2021 dönemini kapsayan yıllık verilerle 24 OECD ülkesi için ekonomik büyüme hızı, asgari ücret artış hızı, enflasyon oranı ve COVID-19 pandemisinin sermaye ve emek gelirlerini hangi düzeyde etkilediği dinamik panel ekonometrisi yaklaşımıyla araştırılmaktadır. Bu çalışmada İki Aşamalı Sistem Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM) yöntemi kullanılmış olup, oluşturulan iki model çerçevesinde analiz gerçekleştirilmektedir. Birinci modelde sermaye gelirleri bağımlı değişken, sermaye gelirlerinin bir gecikmeli değeri ile ekonomik büyüme hızı, asgari ücret artış hızı, enflasyon oranı ve COVID-19 pandemi kuklası (Dummy) bağımsız değişkendir. İkinci modelde ise emek gelirleri bağımlı değişken, emek gelirlerinin bir gecikmeli değeri ile ekonomik büyüme hızı, asgari ücret artış hızı, enflasyon oranı ve COVID-19 pandemi kuklası (Dummy) bağımsız değişkendir. Çalışmadan elde edilen bulgular ise şunlardır: Asgari ücret artış hızı ile sermaye gelirlerinin payı arasında negatif, emek gelirlerinin payı arasında ise pozitif ilişki bulunmuştur. Büyüme hızı, enflasyon ve pandemi sermaye gelirlerinin payını artırırken, emek gelirlerinin payını olumsuz etkilediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Emek ve Sermayenin Payı, Asgari Ücret, Ekonomik Büyüme Hızı, OECD, İki Aşamalı Sistem GMM Analizi

JEL Kodu

A10, B5, C33

İLETİŞİM Ali ÇELİK ✉ alcelik@gelisim.edu.tr 📧 İstanbul Gelişim Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, İstanbul, TÜRKİYE

The Impact of Minimum Wage And Economic Growth Rate on Labor And Capital Incomes: System GMM Approach For OECD Countries

ABSTRACT

This study examines the development of labor and capital incomes in OECD countries after the 2008 Global Crisis and to reveal how the change in the minimum wage and the growth rate affect labor and capital incomes. In addition, it is to determine whether the COVID-19 pandemic has created a break in labor and capital incomes. This study covers only 24 OECD countries due to the lack of a minimum wage in some OECD countries and the lack of data in others. This study investigates the effects of economic growth rate, minimum wage increase rate, inflation rate, and COVID-19 pandemic on capital and labor incomes for 24 OECD countries with annual data covering the period 2010-2021 using dynamic panel econometrics approach. In this study, the two-stage system Generalized Method of Moments (GMM) method is used and the analysis is carried out within the framework of two models. In the first model, capital incomes are the dependent variable and the lagged value of capital incomes, economic growth rate, minimum wage increase rate, inflation rate, and COVID-19 pandemic dummy are the independent variables. In the second model, labor incomes are the dependent variable, one lagged value of labor incomes, economic growth rate, minimum wage increase rate, inflation rate, and COVID-19 pandemic dummy are the independent variables. The findings of the study are as follows: There is a negative relationship between the rate of increase in the minimum wage and the share of capital income and a positive relationship between the share of labor income. While the growth rate, inflation, and pandemic increased the share of capital income, they negatively affected the share of labor income.

Keywords

Share of Labor and Capital, Minimum Wage, Economic Growth Rate, OECD, Two Stage System GMM Analysis

JEL Classification

A10, B5, C33

1. Giriş

Üretim biçimlerindeki ve özellikle kapitalist ekonomilerdeki üretilen değer sınıflar arasındaki bölüşümü konusu politik iktisadın araştırma alanının ana eksenini oluşturmaktadır. Üretilen toplam değer emek ve sermaye sınıfları arasında nasıl paylaşılacağı sorusuna iktisadi düşünce okulları farklı yanıtlar vermektedir. Fizyokrasi okulunun kurucusu olan Quesnay, 18. yy ikinci yarısında geliştirdiği ‘‘Ekonomik Tablo’’ ile net gelirin üretken ve üretken olmayan sınıflar arasındaki bölüşümü sorununa dikkat çeken ilk kuramsal çabayı sergilemiştir (Kazgan, 2011). Emek-değer teorisini referans alan Adam Smith ve David Ricardo gibi klasik iktisatçılar, emeğin payı olan ücretlerin, emek arz ve talebine ve işçilerin üretkenliğine dayanması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Sermaye sınıfının payının ise yatırımın getirisi ve sermayenin üretime katkısını yansıtan kâr yoluyla gerçekleştirileceği kabul edilmiştir (Ricardo, 2018). Neo-Klasik iktisatçılara göre emek ve sermaye sınıfı, üretim sürecindeki marjinal verimlilikleri ve üretime katkıları ölçüsünde üretilen toplam değerden pay alacakları vurgulanmıştır (Öztürk, 2010). Marksist yaklaşımda ise, işçi sınıfının üretim araçlarını kullanarak yarattığı değerden,

kendisine verilen geçimlik ücret dışında kalan artı-değere sermaye sınıfı bütünüyle el koymaktadır. Artı değerden sermaye sınıfının tüketim harcamaları düşüldükten sonra geri kalan kısım sermaye birikiminin kaynağını oluşturmaktadır (Marx, 2011). İşçi sınıfının aldığı payın genişlemesi süreci bu bağlamda ancak işçi sınıfı mücadelesinin yükselmesiyle mümkündür.

Tartışma ekseninde, emek ve sermaye payının mevcut üretim biçimindeki sınıfsal güç mücadelesinden bağımsız ele alınamayacağı oldukça açıktır. Ayrıca teorik olarak üretilen toplam değer, üretim sürecine doğrudan veya dolaylı olarak katkı yapanlar arasındaki paylaşımı fonksiyonel gelir dağılımı olarak ifade edilmektedir. Başka bir ifadeyle, fonksiyonel gelir dağılımı milli gelir içerisinde üretim faktörlerinin katkı düzeyleri göz önünde bulundurulurken ele alınmaktadır. Bu çerçevede milli gelir hesaplamalarındaki yöntemlerden biri gelir yaklaşımıdır. Bu yaklaşıma göre, üretimde kazanılmış olan ücret, faiz, rant ve kârlar toplanarak doğrudan milli gelir elde edilir (Akın, 2015). Özellikle 1980 sonrası süreç mercek altına alındığında uygulamaya konan neoliberal politikaların, işçi sınıfının uzun genişleme döneminde (kapitalizmin altın çağı olarak tabir edilen ve Keynesyen politikaların ağır bastığı dönem) elde ettiği kazanımların tedricen aşınmasına neden olmuştur. Bu dönemde işçi sınıfı mücadelesindeki gerilemeler, sendikasılaştırma ve emek piyasasındaki esnekleştirme süreci fonksiyonel gelir dağılımının emek aleyhine bozulmasına zemin oluşturmuş ve işçi sınıfının toplam üretimden yıllar itibarıyla daha düşük pay almasına yol açmıştır (Çelik, 2020; Koç ve Sarıca, 2016).

Bilindiği üzere son çeyrek yüzyılda dünya kapitalizmini derinden etkileyen bir diğer önemli gelişme 2008 küresel ekonomik krizidir. Küresel kriz sonrası dönemde, başta OECD ülkeleri olmak üzere hemen hemen tüm ülkelerde para ve maliye politikaları daha ziyade büyük finansal kurumların batışını önlemek amacıyla aktif olarak uygulanmıştır. Faiz oranları oldukça düşürülerek ciddi bir parasal ve kredi genişlemesine gidilmiştir. Ekonomide oluşan durgunluğun etkisini azaltmak amacıyla para politikalarıyla uyumlu şekilde uygulanan vergi ve maliye politikalarıyla sermaye birikimindeki tıkanıklığın önlenmesine çalışılmıştır. Küresel krizle birlikte tüm OECD Ülkelerinde büyüme hızında da ciddi istikrarsızlıklar meydana gelmiştir. İşsizlik oranlarının hızla artmasıyla birlikte yoksulluk da artış göstermiştir. Küresel krizin onuncu yılında krizin etkilerinin sona erdiğine yönelik açıklamaların ardından FED başta olmak üzere diğer merkez bankalarının sıkılaştırma önlemleri uygulamaya başlamıştır. Faiz oranlarının artmaya başlamasıyla birlikte küresel fonlar “güvenli liman” olarak ABD sermaye piyasalarına yönelmiştir.

2019 yılı sonuna doğru Çin'in Vuhan kentinde COVID-19 virüsünün görülmesinin ardından hızla yayılım göstererek ölüm olaylarında ciddi bir artış yaşanmıştır. Çin'den pek çok ülkeye hızla yayılması sonucunda, 2020 yılı Mart ayında Dünya Sağlık Örgütü tarafından tüm dünyada pandemi ilan edilmiştir. Böylece 2020 yılının başlarında COVID-19 pandemisi tüm ülkelerde ilk gündem maddesi haline gelmiştir. Tüm kıtalarda milyonlarca insan hayatını kaybetmiş, ülkeler arasındaki mal ve insan hareketliği en alt seviyeye gerilemiştir. Dünya ticareti azalmıştır, uluslararası taşımacılık en alt seviyelere gelmiş ve turizm durma noktasına varmıştır. Bu gelişmelere paralel olarak işsizlik ve yoksullukta artış yaşanmıştır. Pandeminin ekonomideki tahribatını azaltmak amacıyla gerek OECD Ülkelerindeki Merkez Bankaları gerekse hükümetler acil önlemler paketlerini uygulamışlardır. Yeniden finansal genişlemeye gidilmiş, faiz oranları tarihteki en alt seviyelerine çekilmiştir. Her ülke kendi olanakları ölçüsünde gerek firmalara gerekse hane halkına direk gelir destekleri, vergi kolaylıkları, istihdam destekleri ve düşük faizle borçlanma olanakları sağlamıştır. Ancak diğer yandan, pandemi sürecinin başında gerek hisse senedi borsaları gerekse kripto para piyasalarında çok sert düşüş yaşandıktan sonra ilerleyen süreçte, finansal desteklerin de etkisiyle, bu piyasalarda ciddi yükselişler, sermaye ve servet birikiminin bu alanda da oluşumuna zemin yaratmıştır. Pandemi döneminde belli sektörler, sağlık, eczacılık, temizlik-hijyen, gıda, zincir marketler, online alışveriş, elektronik ve finans sektörleri oldukça kâr ederken hizmet, eğlence, turizm, taşımacılık gibi sektörler ciddi derecede zarara uğramıştır. COVID-19 virüsüne karşı çeşitli ülkelerde etkili aşılardan bulunması, bu aşılardan tüm dünyada kullanımında siyasal ve ekonomik güç etkili olmuştur. Aşıların dağıtımında eşitsizlik ve adaletsizlik yine hâkim olmuş ve çoğu ülke zamanında yeteri kadar aşırıya ulaşamamıştır. Ancak her şeye rağmen 2021 yılında Çin hariç pandemi önemini giderek kaybetmiştir. Ülkeler arasındaki ticaret, lojistik faaliyetleri ve turizm yeniden hareketlenmiştir. Ancak pandemi döneminde uygulanan aşırı genişlemeci para ve maliye politikaları sonucunda talep artışları enflasyonist süreci tetiklemiştir. Rusya'nın Ukrayna'yı işgaliyle başlayan süreçte, ABD ve Avrupa Birliği'nin Rusya'ya karşı aldığı sert yaptırımlar, Rusya'nın karşı atakları sonucunda tedarik zincirinde yaşanan sorunlar nedeniyle uluslararası piyasalarda başta enerji ve gıda fiyatlarının hızla artmasına yol açarak zaten başlamış olan enflasyonist süreci daha da hızlandırmıştır. Tüm OECD ülkelerinde enflasyonun hızla artarak son 30-40 yılın rekorlarını kırması, yaşam maliyetinin artması sonucunda başta alt gelir grupları olmak üzere tüm sabit gelirli emekçi sınıfların satın alma gücünün düşmesine yoksulluğun artmasına neden olmuştur.

Gerek küresel krizden sonra gerekse pandemi sürecinde ve akabindeki yüksek enflasyon döneminde uygulanan politikalar sınıfsal gelir paylaşımını, emek ve sermaye sınıflarının toplam üretimden aldıkları payın kompozisyonunu nasıl etkilediği merak konusu haline gelmektedir. Buradan hareketle çalışmanın amacı OECD ülkelerinde 2008 küresel kriz sonrasında emek ve sermaye gelirlerinin gelişimini incelemek, asgari ücretteki ve büyüme hızındaki değişimin emek ve sermaye gelirlerini nasıl etkilediğini ortaya koymaktır. OECD ülkelerinin seçilme nedeni dünya nüfusunun yaklaşık olarak %17.3'ünü, dünya GSYİH'sının ise %50.8'ini oluşturmalarıdır. Çalışmanın diğer bir amacı da COVID-19 pandemisinin emek ve sermaye gelirleri üzerinde bir kırılma oluşturup oluşturmadığını belirlemektir. Bazı OECD ülkelerinde asgari ücret uygulamasının olmaması, bazılarında da veri eksikliği nedeniyle, çalışmada sadece 24 OECD ülkesine ait veriler kullanılmıştır.

Bu çalışma OECD ülkelerinde 2008 küresel kriz sonrasında emek ve sermaye gelirlerinin gelişimini incelemeye, asgari ücretteki ve büyüme hızındaki değişimin, emek ve sermaye gelirlerinin payını nasıl etkilediğini ortaya çıkarmaya odaklanmaktadır. Bunun dışında, COVID-19 pandemisinin emek ve sermaye gelirlerinin payında bir değişiklik yapıp yapmadığı ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Literatürde asgari ücretle ilgili çalışmaların çoğunda, ABD özelinde asgari ücretlerdeki artışların istihdamı azaltıp azaltmadığı ya da gelir dağılımına etkisi araştırılmaktadır. Oysa bu çalışmada asıl amaç, asgari ücret ve büyüme hızındaki değişimlerin emek ve sermaye sınıfının gelirden aldığı payı nasıl etkilediğini ortaya çıkarmaktır. Bu bağlamda çalışmanın OECD ülkeleri boyutunda kapsamının genişletilmesi nedeniyle de elde edilen bulguların iktisat literatürüne katkı yapması beklenmektedir. Ayrıca COVID-19 pandemisinin etkisinin de dahil edilmesi bu çalışmanın önemini arttırmaktadır.

Bu çalışmada bağımlı değişken olarak kullanılan emek ve sermaye gelirlerinin payı politik iktisat literatüründe hep tartışma konusu olmuştur (Krueger, 1999); (Gomme ve Rupert, 2004). Zira bunları net bir şekilde ölçmek tam olarak mümkün olmamaktadır. Ancak standart olarak yayınlanan uluslararası istatistiklerde bu gelir payları, gelir yönünden GSYH hesaplarından elde edilmektedir. GSYH hesaplarındaki brüt katma değeri oluşturan çalışanlara ödenen gelir (compensation of employees), emek gelirini temsil etmektedir. Emek geliri, nakit ve aynı olarak ödenen ücret ve maaşları, emeklilik ve emeklilik fonlarına yapılan ödemeler gibi işverenlerin sosyal katkılarını da kapsar. Sermaye gelirini ise toplam faktör gelirlerinden, emek gelirinin çıkarılması sonucunda bulunan brüt işletme artığı ve brüt karma gelir (gross operating surplus and gross mixed income) temsil eder. Burada brüt işletme artığı, şirketlerin üretimden elde ettikleri geliri kapsar. Karma gelir ise, tüzel kişiliği olmayan işletmelerin üretimden elde

ettikleri gelirdir. Literatürdeki tartışma ağırlıklı olarak, brüt karma gelir içinde tüzel kişiliği olmayan serbest meslek sahipleri ve küçük tarım işletme sahiplerinin kazançlarının sermaye gelirine dahil edilmiş olmasıdır (Cava, 2019). Bu konuya çözüm getirmek amacıyla bazı ayırıştırma yöntemleri önerilmiş olmasına rağmen, bu konuda henüz görüş birliği sağlanmış değildir (Harrison, 2005; Guscina, 2006; Jayadev, 2007). Bu çalışmada sermaye gelirini Artner (2017)'deki gibi herhangi bir ayırıştırma gidilmeksizin OECD veri setindeki “brüt işletme artığı /brüt karma gelir”; emek gelirlerini ise OECD veri setindeki “çalışanlara ödenen gelir” temsil etmektedir.

Öte yandan bağımsız değişken olarak yer alan asgari ücret, düşük ücretli çalışanların ve ailelerinin gelirlerini ve satın alma güçlerini korumak amacıyla dünya çapında yaygın olarak kullanılan bir araçtır (ILO, 2022). Asgari ücret tarihçesi incelendiğinde dünya ülkeleri arasında asgari ücret 1894'te Yeni Zelanda'da, Avusturalya'da 1896'da, İngiltere'de ise 1909'da uygulamaya konulmuştur. 1900'lü yılların başından itibaren Avrupa ülkelerinde daha sonra giderek diğer ülkelerde de uygulanmaya başladığı görülmüştür. 1917'de Rusya'da Ekim Devriminin hemen akabinde 8 saatlik işgünü ve asgari ücret kabul edilmiştir. ABD'de 1900'lerin başlarında eyalet düzeyinde asgari ücret uygulamaları başladıysa da ABD Yüksek Mahkemesi 1923'te asgari ücreti Anayasaya aykırı bularak iptal etmiştir. 1938'de Roosevelt döneminde federal düzeyde asgari ücret sistemi kabul edilmiş ve ABD Yüksek Mahkemesi 1941'de asgari ücreti Anayasa'ya uygun bulmuştur. 1928'de Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) 26 sayılı Asgari Ücret Belirleme Yöntemleri ile İlgili Sözleşmeyi kabul onaylamıştır. ILO 1970 yılında, 26 sayılı Sözleşmede öngörülenden daha geniş haklar sağlayan 131 sayılı Asgari Ücret Tespit Sözleşmesi'ni kabul etmiştir. Bu Sözleşmenin 3. maddesine göre, asgari ücretin tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterler şöyle belirlenmiştir: İşçilerin ve ailelerinin ihtiyaçları, ülkedeki genel ücret düzeyi, hayat pahalılığı, sosyal güvenlik yardımları ve diğer sosyal grupların görelî yaşama standartları dikkate alınması gerekir (DİSK-AR, 2021).

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünün devamı olan ikinci bölümde literatür özeti yapılmakta, üçüncü bölümde veri seti ve ekonometrik model açıklanmakta, dördüncü bölümde ekonometrik model tahmini ve analiz sonuçları tartışılmaktadır. Elde edilen sonuçların özetlendiği ve politika önerilerinin yapıldığı beşinci bölümle çalışma sona ermektedir.

2. Literatür Taraması

Emek ve sermaye gelirlerindeki değişimlerin temelinde sınıf mücadelesinin genel düzeyi, emek verimliliğinin boyutu ve iktisadi konjonktürün rolünden söz edilmektedir. Bu

çerçevede ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde asgari ücret ve büyüme hızının emek ve sermayenin payını nasıl etkilediğine dair çalışmaların sayısının nispeten az olduğu gözlenmektedir. Yoğunlukla asgari ücretin istihdamı etkileme düzeyine ilişkin çalışmalar göze çarpmaktadır. Bu doğrultuda konuyla ilgili çalışmalar aşağıdaki gibidir:

Bu bağlamda Cava (2019) çalışmasında Avusturya için 1960-2018 tarihleri arasındaki veri setini kullanmış ve ilgili dönemleri karşılaştırmalı bir analiz gerçekleştirmiştir. Böylece söz konusu ülkede toplam üretimden emeğin aldığı pay 1960-1970 dönemi artarken, sonraki yıllarda ise kademeli olarak azaldığı tespit edilmiştir. Oysa, gelirin kâr içindeki sermaye payı ise yükselmiştir. Sermaye payındaki uzun vadeli artışa, büyük ölçüde mülk sahiplerinin ve 1980'lerdeki finansal kuralsızlaştırmadan sonra finansal kurumların elde ettikleri yüksek getirilerin neden olduğunu belirtmiştir.

Autor, Dorn, Katz, Patterson ve Reenen (2017) Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde emeğin GSYİH içindeki payının azalmasının nedenlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan çalışmalarında, ABD Ekonomik Sayımı kapsamındaki altı ana sektöre ait 1982-2012 yılları arasındaki veri seti kullanılarak sektörlerdeki yoğunlaşma katsayıları hesaplanmış olup “Süperstar” firmalardaki emeğin payı incelenmiştir. Korelasyon yöntemiyle elde edilen sonuçlar, yoğunlaşmanın en çok arttığı endüstrilerin emek payında en keskin düşüşlere sahip olduğunu göstermiştir.

Card ve Krueger (1993) ABD’de 1992 yılında New Jersey eyaletinde yapılan asgari ücret artışının, komşu eyalet olan ve asgari ücret artışı yapılmayan Pennsylvania'daki fast-food restoranlarındaki istihdam düzeyine etkilerini karşılaştırıyor. Anket, vaka analizi ve regresyona göre ayarlanmış modeller yöntemi kullanılan çalışmada elde edilen bulgular, asgari ücret artışlarının istihdamın azalmasına yol açacağı yönündeki geleneksel inancı desteklemediğini göstermektedir. Bunun yerine, yazarlar asgari ücret artışlarının işletmelerin verimliliğini artırabileceğini ve işletmelerin çalışanlarına daha fazla yatırım yapmalarına olanak tanıyabileceğini öne sürmektedirler.

Neumark ve Wascher (2000) Card ve Krueger’in (1993) çalışmasında kullanılan istatistiksel modelleri ve varsayımları incelemek için istatistiksel analizden yararlanmaktadır. Yazarlar, orijinal çalışmadan farklı bulgular sunarak, asgari ücret artışlarının fast-food sektöründe istihdamın azalmasına yol açtığını öne sürüyor. İstihdamın etkilerinin başlangıçta düşünülenden daha olumsuz olduğunu ileri sürüyorlar ve istihdam değişimlerinde gözlemlenen kalıplar için alternatif açıklamalar öneriyorlar. Ayrıca asgari ücret artışlarının işletmelerin

verimliliğini düşürebileceğini ve işletmelerin çalışanlarına daha az yatırım yapmalarına neden olabileceğini öne sürmektedirler.

Card ve Krueger (1995) asgari ücret politikalarının istihdam ve diğer ekonomik sonuçlar üzerindeki etkileri hakkında onlarca yıldır yürütülen araştırmaların kapsamlı bir analizini yaptıkları kitapta asgari ücretin istihdam, ücretler ve eşitsizlik üzerindeki etkilerini araştırmak için ampirik analiz, istatistiksel modelleme ve örnek olay incelemelerinin bir kombinasyonu kullanılmaktadır. Kitabın temel bulguları arasında, asgari ücret artışlarının istihdamda önemli azalmalara yol açtığı inancını çürüten ampirik kanıtlar yer almaktadır. Benzer bir sonucu da Howell ve Azar (2011) bulmuştur.

Autor, Manning ve Smith (2016) ABD'deki eyalet ve federal asgari ücretlerin ücret eşitsizliği üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamaktadır. 1979'dan 2012'ye kadar olan dönemi kapsamakta olup, asgari ücret değişikliklerinin ücret dağılımı üzerindeki etkisini, panel veri analizi ve ayrıştırma yöntemleri de dahil olmak üzere ekonometrik tekniklerin bir kombinasyonu kullanılarak incelenmektedir. Sonuçlar, 1979 ile 1989 yılları arasında asgari ücretin gerçek değerindeki düşüşün, kadın, erkek ve birleştirilmiş ücretlerdeki alt kuyruk eşitsizliğindeki büyümenin yüzde 30 ila 55'inden sorumlu olduğunu tahmin ederken, 1979-2012 arasındaki tam örneklem döneminde, azalan asgari ücretin kadınlardaki eşitsizliğe anlamlı bir katkıda bulunduğunu, toplu cinsiyet eşitsizliğine mütevazı bir katkı yaptığını ve erkeklerin alt kuyruk eşitsizliğine ihmal edilebilir bir etki yaptığını göstermektedir. Ayrıca, gelir eşitsizliğinin artmasında, büyük oranda ABD'deki asgari ücret düzeyine bağlayan daha önceki çalışmalara göre daha küçük bir role sahip olduğunu göstermiştir.

Cengiz ve arkadaşları (2019) asgari ücretlerin düşük ücretli işler üzerindeki etkisini, Amerika Birleşik Devletleri'nde 1979 ile 2016 yılları arasında eyalet düzeyindeki 138 önemli asgari ücret değişikliğini kullanarak, ekonometrik modeller ve farklardaki fark yaklaşımı kullanarak tahmin edilmektedir. Elde edilen bulgulara göre; düşük ücretli işlerin genel sayısının, artışı takip eden beş yıl boyunca esasen değişmediğinin görüldüğü, aynı zamanda, asgari ücretin ortalama kazançlar üzerindeki doğrudan etkisinin daha da arttığını, asgari ücretin işsizliği arttırdığına dair hiçbir kanıt bulunmadığını, ancak ticarete konu olan sektörlerde istihdamın azaldığına dair bazı kanıtlar bulunduğunu göstermiştir.

Dube, Lester ve Reich (2010) restoranlar ve diğer düşük ücretli sektörlerde asgari ücretlerin kazançlar ve istihdam üzerindeki etkilerini belirlemek için, 1990 ile 2006 arasındaki asgari ücret politikalarındaki eyaletler arasındaki tüm yerel farklılıkları göz önünde bulundurarak vaka çalışması yöntemi uygulanmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde bir

eyalet sınırında yer alan tüm bitişik ilçe çiftleri karşılaştırılmakta bulgular arasında asgari ücret politikalarının istihdam veya diğer ekonomik sonuçlar üzerinde önemli bir olumsuz etkisinin olmadığı sonucuna varılabilir.

Litwin (2015) 17 OECD ülkesine ait 1980-2010 yıllarını kapsayan veri seti ile asgari ücretin gelir eşitsizliğine etkisini panel veri ekonometrik model yöntemiyle ölçmeyi amaçlamıştır. Bağımlı değişkenin Gini katsayısı olduğu modelde bağımsız değişken olarak Asgari ücret dışında, çalışanların içinde üniversite mezunlarının, imalat sanayide çalışanların, sendikalı olanların ve kenti olanların oranı ve büyüme oranı gibi kontrol değişkenler de mevcuttur. Elde edilen bulgulara göre asgari ücretin gelir eşitsizliğini önemli ölçüde azalttığını göstermektedir. Çalışmada, asgari ücretin gelir eşitsizliği ile arasındaki negatif ilişkinin belli bir noktadan sonra pozitif ilişkiye dönüşebileceği, bu eşik değer “maksimum etkinlik noktası” olarak adlandırılmıştır.

ILO (2022)'ye göre 2020-22 döneminde gerek COVID-19 pandemisi, gerekse hemen arkasından artan enflasyonunun etkisiyle, ortalama TÜFE'ye göre çeşitli ülkelerde asgari ücretler reel olarak düşmüştür. Bu iki yıl içinde kümülatif olarak altı haftalık ücret kaybına işaret etmektedir. Yaşam maliyeti krizi özellikle düşük ücretli çalışanları derinden etkilerken, toplam reel ücretlerdeki düşüş, düşük ve orta gelirli ülkelerde yüksek gelirli ülkelere göre daha belirgin olmuştur.

Literatür taramasında verildiği üzere yapılan çalışmaların önemli bir kısmı asgari ücretteki değişimlerin istihdam seviyesini hangi yönde etkileyebileceğini araştırmıştır. Çalışmanın özgünlüğü ise asgari ücret ve ekonomik büyüme hızının birlikte emek ve sermaye gelirlerini nasıl etkilediğini ortaya koymak olarak belirlenmiştir. Söz konusu konuda yapılmış çalışmaların sayısı yetersiz olduğu için diğer araştırmalar ile net bir kıyaslama yapılamamıştır.

3. Dinamik Panel Veri Yaklaşımı

Arellano ve Bond (1991) ile Blundell ve Bond (1998) dinamik panel veriler için kullanılabilen genelleştirilmiş momentler modeli (GMM) yöntemini geliştirmişlerdir. Dinamik panel veri analizi, iktisadi olay ve olguların birbirleriyle kurdukları neden-sonuç ilişkilerinin zaman içerisinde değişen dinamik bir yapıya sahip olduklarını ifade eder. Dinamik modeller, bağımlı değişkenin gecikmeli değerlerinin bağımsız değişken olarak modellendiği otoregresif gecikmeli ve bağımsız değişken(ler)in gecikmeli değerlerinin ayrıca bağımsız değişken olarak modellendiği dağıtılmış gecikmeli model şeklinde ele alınmaktadır (Tatoğlu, 2020). Yapılan

çalışmada dinamik panel modeli, otoregresif gecikmeli model biçiminde kurulmaktadır. Bu yapı aşağıdaki gibi gösterilmektedir.

$$y_{it} = \alpha y_{i,t-1} + x_{it}^l \beta + u_{it} \quad (1)$$

$$u_{it} = \mu_i + v_{it} \quad (2)$$

$$E[\mu_i] = E[v_{it}] = E[\mu_i v_{it}] = 0 \quad (3)$$

$$\mu_i \sim \text{IID}(0, \sigma_\mu^2) \text{ ve } v_{it} \sim \text{IID}(0, \sigma_v^2)$$

Yukarıdaki denklemlerde i alt indisi birimleri, t alt indisi ise zamanı göstermektedir. Diğer taraftan x_{it}^l $K \times 1$ boyuttaki bağımsız değişken vektörünü simgelemektedir. Hata teriminin (u_{it}) tek yönlü hata bileşenli model olduğu varsayılmaktadır. Ayrıca $y_{i,t-1}$ ifadesi bağımlı değişkenin bir dönem gecikmeli değerini ifade etmektedir. y_{it} ve $y_{i,t-1}$ değişkenleri birim etkinin (μ_i) birer fonksiyonudur. Bu durum bağımlı değişkenin gecikmeli değeri olan $y_{i,t-1}$ 'nin hata terimiyle korelasyonlu olması sonucunu doğurmaktadır. Böylece (1) No'lu denklemin en küçük kareler tahmincisi sapmalı ve tutarsız olacaktır (Baltagi, 2008). Bağımlı değişkenlerin gecikme değerlerinin kullanımı nedeniyle ortaya çıkan içsellik sorununu kontrol etmek amacıyla hata terimi ile korelasyonlu olan bağımlı değişken yerine araç değişken tahmincilerinden faydalanılmaktadır. Bu bağlamda GMM modelinde, içsellik sorununu kontrol etmek için veriler birtakım dönüşümlere tabi kılınmaktadır. Bunlardan biri ilgili verinin cari dönem değerlerinden bir önceki dönem değerlerini çıkartarak gerçekleştirilen fark GMM (Differenced GMM) yöntemidir (Roodman, 2009). Fark modelinin hata terimleri sabit varyanslı ve otokorelasyonsuz olduğu durumda Anderson ve Hsiao'nun tahmincisinden yararlanılabilir. Fakat birinci fark hata terimleri genellikle negatif otokorelasyonlu bir yapıya sahip olduğundan Arellano ve Bond (1991)'un GMM tahmincisinin kullanımı önerilmektedir. GMM yaklaşımında öncelikle birinci fark modeli araç değişken matrisi yoluyla dönüştürülmekte ve devamında dönüştürülmüş model genelleştirilmiş en küçük kareler yöntemi ile sınanmaktadır. Birinci fark modeli ayrıca birtakım dönüşümlere tabi olduğu için "iki aşamalı araç değişkenler tahminci" olarak tanımlanmaktadır (Tatoğlu, 2020). Yalnızca bağımlı değişkenin gecikmeli değerlerini açıklayıcı değişken olarak kullanıldığı dinamik model aşağıdaki gibi verilmektedir (Baltagi, 2008):

$$y_{it} = \delta y_{i,t-1} + u_{it} \quad i = 1, \dots, N; \quad t = 1, \dots, T \quad (4)$$

$u_{it} = \mu_i + v_{it}$ şeklinde tanımlanmaktadır. δ 'nın tutarlı bir tahminci olarak elde etmek amacıyla birim etkinin elimine etmek için birinci fark dönüşümüne başvurulmaktadır.

$$y_{it} - y_{i,t-1} = \delta(y_{i,t-1} - y_{i,t-2}) + (v_{it} - v_{i,t-1}) \quad (5)$$

Denklemdaki $(v_{it} - v_{i,t-1})$ MA (1) birim köklü süreci ifade etmektedir. $t=3$ için söz konusu eşitlik şöyle gösterilmektedir:

$$y_{i3} - y_{i,2} = \delta(y_{i,2} - y_{i,1}) + (v_{i3} - v_{i,2}) \quad (6)$$

$y_{i,1}$ uygun bir araç değişkendir. Çünkü v_{it} serisel korelasyonlu olmadığı sürece $y_{i,1}$ değişkeni $(y_{i,2} - y_{i,1})$ ile yüksek korelasyonlu ve $(v_{i3} - v_{i,2})$ ile korelasyonlu değildir. (5) No'lu denklem $t=4$ için incelendiğinde $y_{i,1}$ yanında $y_{i,2}$ değişkeni geçerli araç değişken olarak kullanılabilmesi önerilmektedir (Baltagi, 2008). Ancak Arellano ve Bond (1991) araç değişken yönteminin tutarlı tahminler vermesine rağmen araç değişkenlerin tamamının kullanılmamasından dolayı etkin sonuçlar vermeyeceğini vurgulamaktadır. Buna alternatif olarak Arellano ve Bond (1991) araç değişkenlerin tümünün kullanılabilmesi yöntemleri üzerinde durulmaktadır. Bu çerçevede hata terimlerinin gruplar arasında ve zaman içinde sabit varyanslı olduğu durumda bir aşamalı GMM, değişen varyanslı olma durumunda ise iki aşamalı GMM tahmincilerin kullanımı tavsiye edilmektedir (Özcan, 2014; Bozkurt, 2007).

Birinci fark dönüşümünün yarattığı birtakım problemleri (örneğin küçük T veya dengesiz panel durumunda) önlemek için Arellano ve Bover (1995) ile Blundell ve Bond (1998) Sistem GMM tahmin yöntemini geliştirmişlerdir. Birinci fark dönüşümü veri kaybına ve dolayısıyla bilgi kaybına yol açmaktadır (Roodman, 2009). Bu nedenle birinci fark dönüşümüne alternatif olarak ileri ortogonal sapmalar dönüşümüne başvurulmaktadır. İleri ortogonal sapmalar dönüşümünde gelecekteki tüm mevcut gözlemlerin ortalaması cari dönem değerlerinden çıkartılarak hesaplama yapılır böylece birinci fark dönüşümündeki gibi gözlem kaybı yaşanmamaktadır. Ortogonal sapmalar yöntemi, etkin araç değişken tahmincisi için Sistem GMM yaklaşımının temel yapısını oluşturduğu söylenebilir (Arellano ve Bover, 1995; Blundell ve Bond, 1998). Çalışmanın analiz bölümünde bu yöntemsel çerçeve referans alınarak sistem GMM yaklaşımı uygulanmıştır.

4. Veri Seti ve Ekonometrik Model

Bu çalışmada 2010-2021 dönemini kapsayan yıllık verilerle 24 OECD ülkesi için ekonomik büyüme hızı, asgari ücret artış hızı, enflasyon oranı ve COVID-19 pandemisinin sermaye ve emek gelirlerini hangi düzeyde etkilediği dinamik panel ekonometrisi yaklaşımıyla araştırılmaktadır. Analiz, oluşturulan iki model çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Birinci modelde sermaye gelirleri bağımlı değişken, sermaye gelirlerinin bir gecikmeli değeri ile ekonomik büyüme hızı, asgari ücret artış hızı, enflasyon oranı ve COVID-19 pandemi kuklası

(Dummy) bağımsız değişkendir. İkinci modelde ise emek gelirleri bağımlı değişken, emek gelirlerinin bir gecikmeli değeri ile ekonomik büyüme hızı, asgari ücret artış hızı, enflasyon oranı ve COVID-19 pandemi kuklası (Dummy) bağımsız değişken olacak şekilde tasarlanmıştır. Oluşturulan ekonometrik modeller aşağıda gösterilmektedir:

$$\text{Model 1: } C_{it} = \alpha_0 + \beta_1 C_{i,t-1} + \beta_2 W_{i,t} + \beta_3 G_{i,t} + \beta_4 I_{i,t} + \beta_5 \text{Dummy}_{i,t} + u_{i,t} \quad (10)$$

$$\text{Model 2: } L_{it} = \phi_0 + \delta_1 L_{i,t-1} + \delta_2 W_{i,t} + \delta_3 G_{i,t} + \delta_4 I_{i,t} + \delta_5 \text{Dummy}_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (11)$$

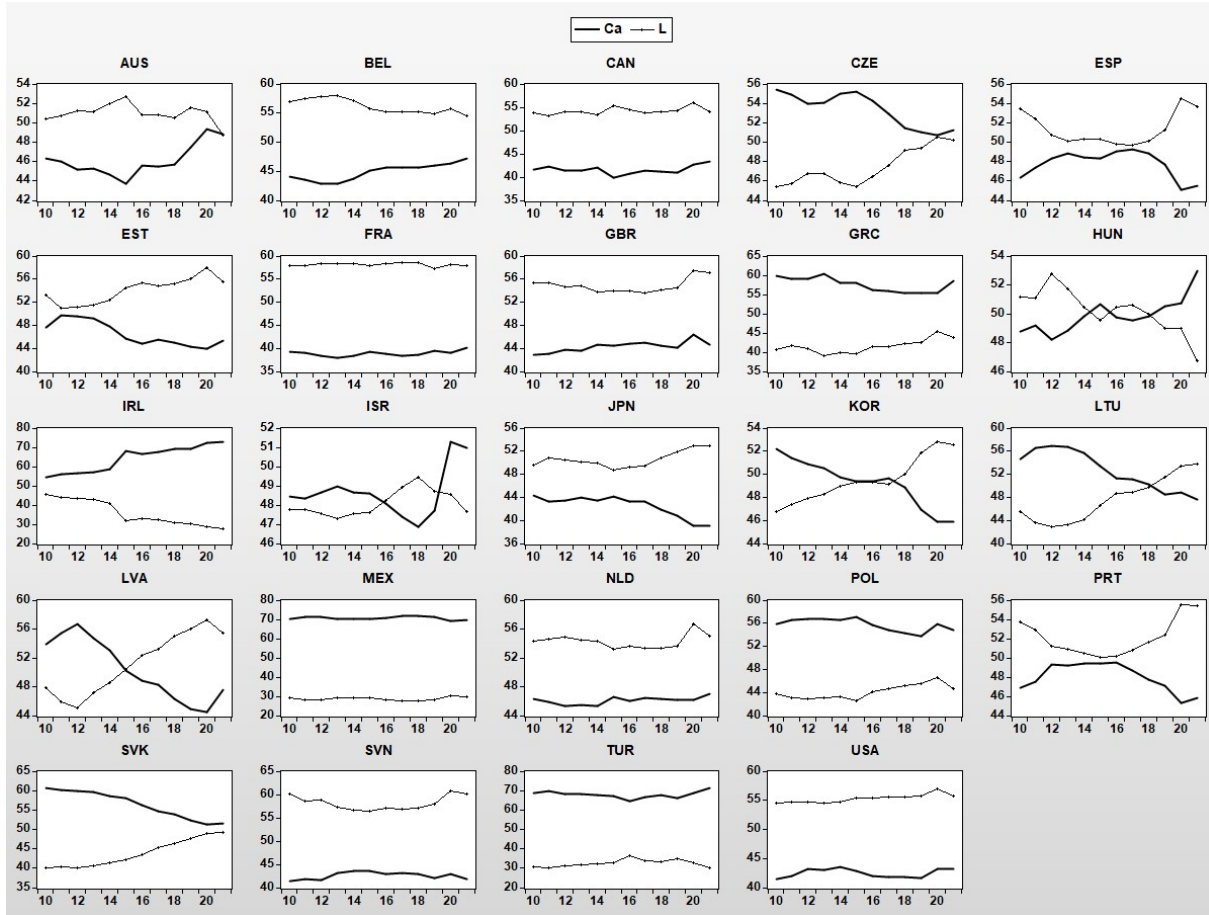
Yukarıdaki modellerdeki (1-2) alt indislerden i yatay kesit birimlerini, t ise zaman birimini ifade etmektedir. Ayrıca α_0 ve ϕ_0 gösterimleri sabit terimleri, $u_{i,t}$ ve $\varepsilon_{i,t}$ terimleri ise hata terimlerini simgelemektedir. Tablo 1’de çalışmada kullanılan tüm değişkenlere ilişkin açıklamalar mevcuttur.

Tablo 1

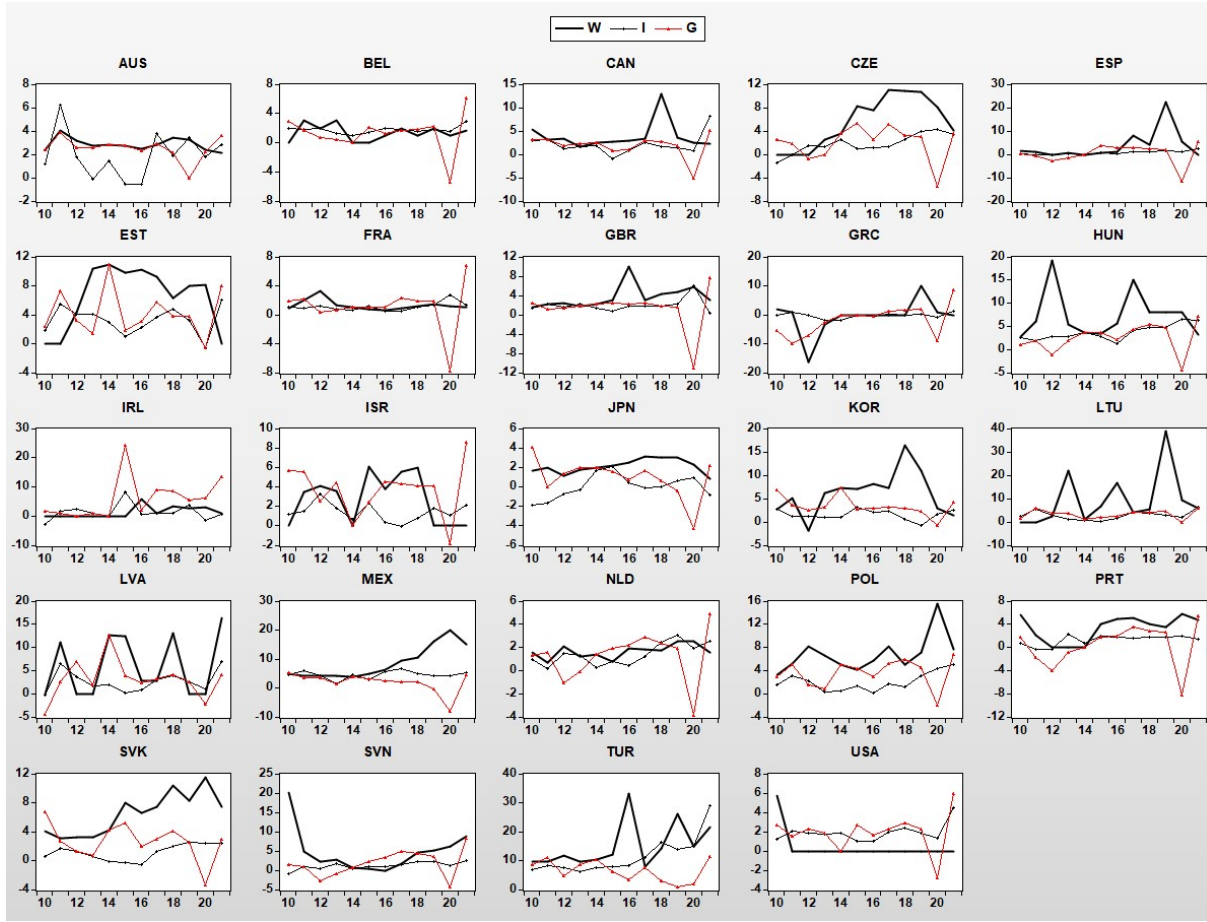
Değişkenlerin Açıklaması

Değişkenler	Notasyon	Değişkenin Açıklaması	Hesaplama Yöntemi	Veri Kaynağı
Sermaye Gelirleri	C	Gelir yönünden GSYİH'daki 'Brüt işletme artışı'nın brüt katma değer içindeki payı (%)	Brüt işletme artışı /Brüt katma değer (BKD)	OECD Veri tabanı
Emek Gelirleri	L	Gelir yönünden GSYİH'daki 'İşgücü gelirleri'nin brüt katma değer içindeki payı (%)	Brüt işletme artışı /BKD	OECD Veri tabanı
Ekonomik Büyüme Hızı	G	Üretim yaklaşımıyla Reel GSYİH'nın yıllık yüzde değişimi	$(G_t - G_{t-1}) / G_{t-1}$	OECD Veri tabanı
Asgari Ücret Artış Hızı	W	Asgari ücret (Cari ulusal para birimi, yıllık yüzde değişim)	$(W_t - W_{t-1}) / W_{t-1}$	OECD Veri tabanı
Enflasyon Oranı	I	GSYİH Zımnî deflatörünün (Def) yıllık yüzde değişimi	$(Def_t - Def_{t-1}) / Def_{t-1}$	Dünya Bankası Veri Tabanı
Dummy (COVID-19)	Dummy	COVID-19 etkisini analizde görebilmek için pandeminin ortaya çıktığı yıl itibariyle kukla değişken kullanılmıştır	$t < 2020 \Rightarrow 0$; $t \geq 2020 \Rightarrow 1$ değerleri verilmiştir	Yazarlar tarafından oluşturulmuştur

Grafik 1’de sermaye ve emek gelirlerinin BKD içindeki payının yıllar içindeki gelişimi gösterilmiştir. Sermaye gelirlerinin payının tüm dönem boyunca emeğin payına göre daha fazla olduğu ülkeler sırasıyla şöyledir: Meksika, Türkiye, İrlanda, Yunanistan, Polonya, Slovakya ve Çek Cumhuriyeti’dir. Oysa emeğin payının nisbî olarak daha fazla olduğu ülkeler ise şöyle sıralanmaktadır: Fransa, Slovenya, ABD, Kanada, Belçika, Birleşik Krallık, Estonya, Hollanda, Japonya, Avusturya ve Portekiz’dir. Sermaye ve emeğin payının birbirine çok yakın olduğu ülkeler ise; Macaristan, İspanya, İsrail ve Kore’dir. Bu dönem içinde sermayenin payının en çok arttığı ülke İrlanda iken, emeğin payının en çok arttığı ülke ise Slovakya olmuştur. Ayrıca COVID-19 pandemi döneminde Çek Cumhuriyeti, Japonya, Slovakya ve Meksika’da emeğin payında az miktarda bir artış olmasına rağmen, başta Türkiye, İrlanda ve Letonya olmak üzere diğer ülkelerde emeğin payı azalırken, sermayenin payında artış olmuştur.

Grafik 1. Sermaye ve Emek Gelirlerinin Gelişim Seyri. Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 2. Asgari Ücret, Enflasyon Oranı ve Büyüme Hızının Gelişimi. Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 2’de Asgari Ücret, Enflasyon Oranı ve Büyüme Hızının Gelişimi gösterilmiştir. Asgari ücretin yıllık artışı oranında, azalış eğilimi görülen ülkeler, AUS, EST ve FRA’dır. Pandemi dönemine kadar artış eğilimi görülen ülkeler ise CZE, ESP, GBR, GRC, JPN, KOR, MEX ve SVK’dır. Pandemi döneminde LVA ve SVN’de artış görülürken diğer tüm ülkelerde azalış olmuştur. Enflasyon oranının artış eğiliminde olduğu ülkeler CZE, ESP, HUN, SVN ve TUR’dur. Azalış eğiliminde olan ülke olmadığı görülmüştür. Pandemi döneminde CZE, GRC, JPN, PRT ve SVK’da azalış olurken, AUS, BEL, CAN, ESP, EST, FRA, GBR, IRL, ISR, KOR, LTU, LVA, MEX, NLD, POL, SVN, TUR ve USA’da artış olmuştur. Büyüme hızında ise azalış eğilimi görülen ülkeler, AUS, MEX, SVK ve TUR’dur. 2020 yılındaki pandeminin çok etkili olduğu yılda tüm ülkelerde büyüme hızında çok ciddi düşüşler olmuş, hemen akabinde ise artmıştır.

Tablo 2

Tanımlayıcı İstatistikler

	Sermaye Gelirleri	Emek Gelirleri	Ekonomik Büyüme Hızı	Asgari Ücret Artış Hızı	Enflasyon Oranı
Ortalama	50.31	48.82	1.93	5.04	2.36
Medyan	48.26	50.53	2.24	3.29	1.79
Maksimum	73.04	60.65	24.37	38.75	28.95
Minimum	38	27.5	-14.84	-16.25	-9.65
Gözlem Sayısı	360	360	360	360	360

Tablo 2’de, çalışmada kullanılan değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikleri verilmektedir. Buna göre gözlem sayısının 360 olduğu görülmekle birlikte maksimum ve minimum değerlerine bakıldığında sermaye gelirlerinin maksimum değeri %73.04, emek gelirlerinin maksimum değeri %60.65, ekonomik büyüme hızı %24.37, asgari ücret artış hızı %38.75 ve enflasyon oranı %28.95 değerindedir. Değişkenlerin minimum değerleri incelendiğinde sermaye gelirleri %38.00, emek gelirleri %27.00, ekonomik büyüme hızı %-14.84, asgari ücret artış hızı %-16.25, enflasyon oranı %-9.25 biçiminde minimum değerlerini vermektedir. Serilerin ortalama değerleri incelendiğinde sermaye gelirleri ortalaması %50.31, emek gelirleri ortalaması %48.82, ekonomik büyüme hızı ortalaması %1.93, asgari ücret artış hızı ortalaması %5.04 ve enflasyon oranı ortalaması %2.36 düzeyinde olduğu gözlenmektedir.

5. Analiz Bulguları

Tablo 3’te Model 1 için sistem GMM tahmin sonuçları sunulmaktadır. Tablo 3’te Tek ve İki aşamalı Sistem GMM sonuçları incelendiğinde Sargan Testi’nin İki Aşamalı Sistem GMM için kullanılan araç değişkenlerin geçerli olduğuna işaret etmektedir. Bu nedenle iki aşamalı sistem GMM test sonuçları tartışılmaya açılmaktadır. Wald Testi bulgularının modelin anlamlılığını göstermektedir. Öte yandan, parametre sonuçları da istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Buna göre, diğer değişkenler sabitken sermaye gelirlerinin gecikmeli değerlerindeki 1 birimlik değişimin cari dönem sermaye gelirlerini 0.98 birim arttırdığı gözlenmektedir. Asgari ücret artış hızındaki 1 birimlik artış ise diğer değişkenler sabitken sermaye gelirlerini 0.07 birim düşürmektedir.

Tablo 3

Model 1 için Sistem GMM Tahmin Sonuçları

Bağımlı Değişken: C_{it}				
Bağımsız Değişkenler	Tek Aşamalı Sistem GMM		İki Aşamalı Sistem GMM	
	Katsayılar	Olasılık Değerleri	Katsayılar	Olasılık Değerleri
$C_{i,t-1}$	0.981*	0.000	0.980*	0.000
W_{it}	-0.076*	0.000	-0.075*	0.000
$G_{i,t}$	0.068*	0.001	0.071*	0.000
$I_{i,t}$	0.192*	0.000	0.180*	0.000
$Dummy_{COVID19}$	0.335**	0.052	0.324*	0.000
Gözlem Sayısı		264		264
Grup Sayısı		24		24
Wald Testi		$\chi^2(5) = 54307.34 (0.000)^*$		$\chi^2(5) = 29600.00 (0.000)^*$
Sargan Testi		$\chi^2(19) = 69.183 (0.000)^*$		$\chi^2(19) = 20.883 (0.343)$
Spesifikasyon Testleri				
AR (1)		-3.009 (0.002)*		-3.046 (0.002)*
AR (2)		0.209 (0.833)		0.189 (0.849)

Not. * ve ** simgeleri sırasıyla %5 ve %10'luk istatistiksel olarak anlamlılık seviyelerini göstermektedir. Parantez içi ifadeler olasılık değerlerini vermektedir.

Ekonomik büyüme hızı, enflasyon ve pandeminin sermaye gelirlerini artırdığı görülmektedir. Ekonomik büyüme hızı 1 birim artığında, diğer değişkenler sabitken sermaye gelirleri 0.07 birim düzeyinde artış sergilerken, enflasyondaki 1 birim artış diğer değişkenler sabitken sermaye gelirlerini 0.18 düzeyinde artırmaktadır. Enflasyonun sermaye gelirlerini katkı sağlamış olması aynı zamanda enflasyonun sınıfsal karakterini gözler önüne sermektedir. Pandemi süreci için oluşturulan yapay değişken sonucunun da diğer bağımsız değişkenler gibi istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmektedir. Pandeminin sermaye gelirlerini 0.09 birim yukarıya taşıdığı saptanmaktadır.

Tablo 4'te Model 2 için Sistem GMM tahmin sonuçları sunulmaktadır. Tablo 4'te emek gelirlerine ilişkin analiz sonuçları ele alınmaktadır. Test sonuçları incelendiğinde İki Aşamalı Sistem GMM test sonuçlarına odaklanmak tahmin edicilerde aranan özellikleri sağladığı için tercih edilmektedir. Ayrıca Sargan Testi sonuçları da kullanılan araç değişkenlerin geçerli olma koşulunun ancak İki Aşamalı Sistem GMM testinde sağlandığını ortaya koymaktadır. Wald Testi

sonuçları analiz edilen modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Buna paralel olarak parametre sonuçlarının da aynı zamanda istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 4

Model 2 için Sistem GMM Tahmin Sonuçları

Bağımlı Değişken: L_{it}				
	Tek Aşamalı Sistem GMM		İki Aşamalı Sistem GMM	
Bağımsız Değişkenler	Katsayılar	Olasılık Değerleri	Katsayılar	Olasılık Değerleri
$L_{i,t-1}$	1.009*	0.000	1.008*	0.000
W_{it}	0.112*	0.000	0.116*	0.000
$G_{i,t}$	-0.201*	0.000	-0.197*	0.000
$I_{i,t}$	-0.161*	0.000	-0.166*	0.000
$Dummy_{COVID19}$	-0.081	0.663	-0.107**	0.093
Gözlem Sayısı	264		264	
Grup Sayısı	24		24	
Wald Testi	$\chi^2 (5) = 449698.37 (0.000)^*$		$\chi^2 (5) = 17700.00 (0.000)^*$	
Sargan Testi	$\chi^2 (19) = 97.273 (0.000)^*$		$\chi^2 (19) = 20.683 (0.251)$	
Spesifikasyon Testleri				
AR (1)	-3.274 (0.001)*		-3.051 (0.002)*	
AR (2)	0.361 (0.717)		0.342 (0.731)	

Not. * ve ** simgeleri sırasıyla %5 ve %10'luk istatistiksel olarak anlamlılık seviyelerini göstermektedir. Parantez içi ifadeler olasılık değerlerini vermektedir

Böylece emek gelirlerinin gecikmeli değerindeki 1 birimlik artış diğer etkenler sabitken emek gelirlerini 1.008 birim arttırdığını, diğer taraftan asgari ücret artış hızının da benzer şekilde emek gelirlerine olumlu yansımalarının olacağı tespit edilmektedir. Fakat ekonomik büyüme hızı, enflasyon oranı ve pandemi emek gelirlerini olumsuz anlamda etkilemektedir. Buna göre, ekonomik büyüme hızındaki 1 birim artış emek gelirlerini 0.19 birim düşürmekteyken, enflasyondaki 1 birim artış emek gelirlerini 0.166 düzeyinde düşürdüğü bulgusuna ulaşılmaktadır. Ayrıca pandeminin emek gelirlerini aşındırdığı saptanmaktadır. Pandeminin emek gelirlerini 0.107 birim düzeyinde azalttığı tespit edilmektedir.

6. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada 24 OECD Ülkesine ait asgari ücret artış hızı, büyüme hızı, enflasyon oranı, sermaye gelirlerinin ve emek gelirlerinin brüt katma değer içindeki payı gibi değişkenlere ait 2010-2021 yılları arasındaki veri seti kullanılarak iki model oluşturulmuş ve İki Aşamalı Sistem GMM Yöntemiyle analiz gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarının beklentilerle uyumlu olduğu tespit

edilmiştir. Buna göre, asgari ücret artışlarının sermaye gelirlerinin payını olumsuz etkilerken, emek gelirlerinin payını olumlu etkilediği görülmüştür. Yani asgari ücret artışları gelir eşitsizliğinin düzeltilmesinde önemli bir katkı sağlayabilir. Bu konu bir politika önerisi olarak değerlendirilebilir. Ortaya çıkan bu durum emek gelirlerinin payının artırılması için asgari ücret artışlarının önemli bir etken olduğu bir kez daha görülmüştür. Ancak sadece asgari ücret artışları emeğin payının artmasını sağlamamaktadır. Zira Türkiye’de son yıllarda yaşandığı gibi ortalama ücret seviyesinin asgari ücrete yakınsaması ya da asgari ücret artsa bile ortalama ücretin artmaması emeğin payının artmasını engellemektedir. Dolayısıyla toplumda asgari ücret kadar, ortalama ücret düzeyinin artması da oldukça önemlidir.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlardan bir diğeri ise büyüme hızı ile sermaye ve emeğin payı arasındaki ilişkidir. Yapılan analiz sonucunda büyüme hızı arttıkça sermayenin payı artmasına rağmen, emeğin payı nispi olarak azalmaktadır. Büyümenin sadece sermaye sınıfına yaradığı ortaya çıkmış olmaktadır. Politika yapıcılarının bu adaletsiz durumu engelleyici önlemler alması gerekmektedir. Tüm dünyada yaşanmış olan COVID-19 pandemisinin sermaye ve emeğin payına etkisi de bu çalışmada ortaya çıkmıştır. Ne yazık ki pandemi döneminde uygulanan politikalar da sermaye sınıfının payını arttırırken, emek gelirlerinin payını azaltmıştır. Yapılan desteklerin, kredi, vergi ve gelir desteklerinin çoğunlukla sermaye sınıfına yaradığı görülmüştür.

Son olarak bu çalışmada tüm OECD Ülkelerinde yaşanan enflasyonist sürecin de sermaye sınıfının payını arttırırken, emek gelirlerinin payını azalttığı saptanmıştır. Bu teori zaten iktisadi düşüncede bilinen bir gerçekliktir. Bu teori de bu çalışmayla doğrulanmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde 2010 sonrası dönemde yaşanan ekonomik-sosyal ve politik gelişmeler emekçi sınıfların aleyhine gelişmiştir. Emekçi sınıfların 1980’lerden beri ekonomik ve sosyal haklarında ciddi bir gerileme yaşanmasının en önemli sebeplerinin başında sendikal örgütlenmenin giderek zayıflamış olması, sınıf mücadelesini örgütlü bir şekilde verilememiş olmasından kaynaklanmaktadır. Önümüzdeki yıllarda bu sorun çözülemediği takdirde, ne yazık ki emeğin payında ciddi bir düzelme olmayacağı aşikardır. Ancak emeğin payının giderek düşmesi, yoksulluğun artması, var olan eşitsizlikleri daha da artmasına yol açacağından ciddi sosyal sorunları, toplumsal gerilimleri ve potansiyel istikrarsızlıkları getirecektir. Unutulmamalıdır ki, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Madde 23/3; “Çalışan herkesin, kendisi ve ailesi için insan onuruna yaraşır bir yaşam sağlayacak düzeyde, adil ve elverişli ücretlendirilmeye hakkı vardır; bu, gerekirse, başka toplumsal korunma yollarıyla desteklenmelidir”. Ayrıca, Avrupa Sosyal Şartı,

Bölüm I Madde 4; “Tüm çalışanların, kendileri ve ailelerine iyi bir yaşam düzeyi sağlamak için yeterli adil bir ücret alma hakkı vardır” demektir. İnsanın bu kazanımlarının korunması için gerekenlerin yapılması, devlet içinde başta politika yapıcılarını, sivil toplum örgütlerini ve tüm bireyleri yakından ilgilendirmektedir.

Kaynakça

- Akın, F. (2015). Gelir dağılımı ve gelir dağılımı müdahale gereği. *İş ve Hayat*, 1 (1), 9-24. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/isvehayat/issue/29030/310432>
- Arellano M., & Bond S. (1991). Some tests of specification for panel data: Monte Carlo evidence and an application to employment equations. *Review of Economic Studies* 58, 277–297.
- Arellano M., & Bover O. (1995). Another look at the instrumental variable estimation of error-components models. *Journal of Econometrics*, 68, 29–51.
- Artner, A. (2017). *Inequalities of accumulation: the case of central and eastern Europe*. In *Foreign Direct Investment in Central and Eastern Europe – Post-Crisis Perspectives*, edited by B. Szent-Iványi, 151–169. New York: Palgrave Macmillan.
- Autor D, D Dorn, LF Katz, C Patterson & J Van Reenen (2017). Concentrating on the fall of the labor share', *American Economic Review*, 107(5), 180–185.
- Autor, D. H, Manning, D. A., & Smith, C. (2016). The contribution of the minimum wage to US wage inequality over three decades: A reassessment. *American Economic Journal: Applied Economics*, 8(1), 58-99.
- Baltagi, B. H. (2008). *Econometric analysis of panel data* (Vol. 4). Chichester: Wiley.
- Blundell R., & Bond S. (1998). Initial conditions and moment restrictions in dynamic panel data models. *Journal of Econometrics*, 87, 115–143.
- Bozkurt, K. (2007). İçsel Büyüme Modelleri Bağlamında Türk İmalat Sanayinde Teknolojik Gelişme ve Ekonomik Büyüme. *Finans&Politik ve Ekonomik Yorumlar*, 44, 71-81.
- Card, D., & Krueger, A. B. (1994). Minimum wages and employment: A case study of the fast-food industry in New Jersey and Pennsylvania. *The American Economic Review*, 84(4), 772-793
- Card, D., & Krueger, A. B. (1995). Myth and measurement: The new economics of the minimum wage. *Princeton University Press*
- Cava, G.L. (2019). The labour and capital shares of income in Australia - *Semantic Scholar*. <https://www.semanticscholar.org/paper/The-Labour-and-Capital-Shares-of-Income-in-%7C-%E2%80%93-2019-Cava/134b2f50544760ecd7c5bb6e5090edc40aa4057e>
- Cengiz, D., Dube, A., Lindner, A., & Zipperer, B. (2019). The effect of minimum wages on low-wage jobs: Evidence from the United States using a bunching estimator. *The Quarterly Journal of Economics*, 134(3), 1405-1454
- Çelik, A. (2020). Kapitalizmin merkez ülkelerinde verimlilik, sendikalaşma yoğunluğu ve ücretli emek ilişkisi: neoliberalizm çerçevesinde yapısal kırılmalı bir analiz. *Fiscaoeconomia*, 4(2), 216-240.

- DİSK-AR (2021). *Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi, "2022 Asgari Ücret Araştırması"*. İstanbul. <https://arastirma.disk.org.tr/>
- Dube, A., Lester, T. W., & Reich, M. (2010). Minimum wage effects across state borders: Estimates using contiguous counties. *The Review of Economics and Statistics*, 92(4), 945-964
- Gomme, P., and P. Rupert. (2004). Measuring Labor's Share of Income. *Federal Reserve Bank of Cleveland, Policy Discussion Papers No. 7*. Accessed November 7, 2021. www.clevelandfed.org/~media/content/newsroom%20and%20events/publications/discontinued%20publications/policy%20discussion%20papers/pdp%20200407%20measuring%20labors%20share%20of%20income%20pdf.pdf?la=en.
- Guscina, Anastasia (2006). Effects of Globalization on Labor's Share in National Income. *IMF Working Papers 2006/294*, International Monetary Fund.
- Harrison, A. (2005). Has Globalization Eroded Labour's Share? Some Cross-Country Evidence. *Munich Personal RePEc Archive, MPRA Paper No. 39649*. Accessed July 4, 2021. https://mpra.ub.uni-muenchen.de/39649/1/MPRA_paper_39649.pdf.
- Howell, D. R., & Azar, A. (2011). The elusive effects of minimum wages. *Industrial Relations. Journal of Economy and Society*, 50(3), 434-456
- Jayadev, A. (2007). Capital account openness and the labor share of income. *Cambridge Journal of Economics* 21 (1). Accessed January 17, 2022. https://people.umass.edu/econ721/arjun_cje_cap_acct_open.pdf.
- Kazgan G. (2021). *İktisadî Düşünce Politik İktisadın Evrimi*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Koç A., & Sarıca D. (2016). Seçilmiş OECD ülkelerinde neo liberal dönemde emek gelirlerinin payı ile sendikal örgütlenme düzeyi arasındaki ilişkinin analizi. *Journal of Current Researches on Business and Economics (JoCReBE)*, 6, 29-56.
- Krueger, A. (1999). Measuring Labour's Share. *NBER Working Paper No. 7006*. Accessed January 17, 2022. www.nber.org/system/files/working_papers/w7006/w7006.pdf.
- Litwin, B. S. (2015). Determining the Effect of the Minimum Wage on Income Inequality. Student Publications. 300. https://cupola.gettysburg.edu/student_scholarship/300
- Marx K. (2011) [1867]. *Kapital 3. Cilt*. Sol Yayınları, Ankara.
- Neumark, D., & Wascher, W. (2000). Minimum wages and employment: A case study of the fast-food industry in New Jersey and Pennsylvania: Reply. *The American Economic Review*, 90 (5), 1397-1420
- Özcan, B. (2014). gelişmekte olan ekonomilerde enflasyonun belirleyenleri: dinamik panel veri analizi. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15 (1), 33-53. Retrieved from <http://esjournal.cumhuriyet.edu.tr/tr/pub/issue/4265/57344>

- Öztürk, N. (2010). Klasik ve neoklasik iktisatta gelir bölüşümü. *Çalışma ve Toplum*, 1(24), 1-24.
- Ricardo D. (2018) [1817]. *Siyasal İktisadın ve Vergilendirmenin İlkeleri*. İş Bankası Yayınları, İstanbul.
- Roodman D. M. (2009). A note on the theme of too many instruments. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics* 71: 135–158.
- Tatoğlu, F. Y. (2020). *İleri panel veri analizi: Stata uygulamalı*. Beta.

EXTENDED ABSTRACT

The question of the distribution of the value produced between classes in modes of production, especially in capitalist economies, constitutes the main axis of the research field of political economy. Schools of economic thought give different answers to the question of how the total value produced is shared between the labour and capital classes. Quesnay, the founder of the Physiocratic School, made the first theoretical effort to draw attention to the problem of the distribution of net income between productive and non-productive classes with the ‘‘Economic Table’’ developed in the second half of the 18th century (Kazgan, 2011). With reference to the labour theory of value, classical economists such as Adam Smith and David Ricardo emphasised that wages, which are the share of labour, should be based on the supply and demand of labour and the productivity of workers. It is accepted that the share of the capital class is realised through the return on investment and profit, which reflect the contribution of capital to production (Ricardo, 2018). According to neoclassical economists, it is emphasised that the labour and capital classes will receive a share of the total value produced according to their marginal productivity in the production process and their contribution to production (Öztürk, 2010). In the Marxist approach, the capital class fully appropriates the surplus value other than the subsistence wage given to it from the value created by the working class by using the means of production. After deducting the consumption expenditure of the capital class from the surplus value, the remaining part constitutes the source of capital accumulation (Marx, 2011). In this context, the process of expanding the share of the working class is only possible with the rise of the working class struggle.

It is curious how the policies implemented both after the global crisis, during the pandemic process and during the subsequent period of high inflation affect class income distribution and the composition of the share of the labour and capital classes in total output. Based on this, this study examines the evolution of labour and capital incomes in OECD countries after the 2008 global crisis and to show how the change in the minimum wage and the growth rate affect labour and capital incomes. The reason for choosing OECD countries is that they represent about 17.3% of the world's population and 50.8% of the world's GDP. Another aim of the study is to determine whether the COVID-19 pandemic has caused a break in labour and capital incomes. Due to the lack of minimum wage practice in some OECD countries and lack of data in others, the study used data from only 24 OECD countries.

This study focuses on examining the evolution of labour and capital income in OECD countries after the 2008 global crisis, and how the change in the minimum wage and the growth rate affect the share of labour and capital income using System GMM method. It also tries to show whether the COVID-19 pandemic has caused a change in the share of labour and capital income. Most studies of minimum wages in the literature examine whether minimum wage increases in the US reduce employment or their effect on income distribution. The main purpose of this study, however, is to show how changes in the minimum wage and the growth rate affect the income shares of the labour and capital classes. In this context, the results are expected to contribute to the economic literature by extending the scope of the study to OECD countries. In addition, the inclusion of the effects of the COVID-19 pandemic increases the importance of this study.

In this direction, the results of the analysis are in line with expectations. It was found that minimum wage increases have a negative effect on the share of capital income, while they have a positive effect on the share of labour income. In other words, minimum wage increases can make a significant contribution to correcting income inequality. This point can be taken as a policy recommendation. This situation has once again shown that minimum wage increases are an important factor in increasing the share of labour income. However, minimum wage increases alone do not increase the labour share. As has been the case in recent years in Turkey, the average wage level is expected to converge to the minimum wage. Even if the minimum wage increases, the average wage does not increase, which prevents the labour share from increasing. Therefore, increasing the average wage level is as important as increasing the minimum wage in society.

Another result of this study is the relationship between the growth rate and the share of capital and labour. The analysis shows that although the share of capital increases with the growth rate, the share of labour decreases relatively. It has become clear that growth only benefits the capital class. Policy makers need to take measures to prevent this unfair situation. The effect of the COVID-19 pandemic, which occurred all over the world, on the shares of capital and labour has also been revealed in this study. Unfortunately, the policies implemented during the pandemic period increased the share of the capital class and decreased the share of labour income. Finally, this study found that the inflationary process experienced in all OECD countries has increased the share of the capital class and decreased the share of labour income. This theory is already a well-known reality in economic thought.

In general, the economic, social and political developments in the post-2010 period have been against the working class. One of the main reasons for the serious decline of the economic and social rights of the working class since the 1980s is the gradual weakening of the trade union organisation and the lack of organised class struggle. It is obvious that if this problem is not solved in the coming years, unfortunately, there will be no serious improvement of the labour share. However, the gradual decrease of the labour share and the increase of poverty will cause serious social problems, social tensions and potential instability, because it will lead to an increase of the existing inequalities.